

La *-d-* de *madur* (I)

(ALDC, V, 1151. *Madur*)

Madur es diu del fruit ‘que es troba en l'estat de desenvolupament adequat per a ser menjat’; deriva del llat. MATŪRU, la -T- intervocàlica del qual se sonoritza en *-d-*, generalment fricativa (com la de KLĒTA > *cleda*, *PŌTERE > *poder*); però en una part del val. aquesta *-d-* ha emmudit (*maür*, *maüra* 164), fenomen que es repeteix en altres mots que tenen una *-d-* (< -T-), però comprenent una àrea diferent, que abraça tot el val. en el cas de *crià* ‘criada’ (suf. *-ada*, veg. PALDC, II, mapa 116), que disminueix en el cas de *mocaor* ‘mocador’ (veg. PALDC, II, mapa 117) i que es redueix al racó meridional alacantí en el cas de *dial* ‘didal’ (veg. PALDC, II, mapa 119); aquesta pèrdua és d'època recent. *Maduro* (← cast.).

Alguns mots locals tenen un matís semàntic propi

(*assaonat* 26, 164, 169 s'aplica al blat; der. de *saó* ‘sembrà; maturació dels fruits’, de SATIONE, del part. SATUS ‘sembrat’, del verb SERĒRE ‘sebrar’) o correspon a una segona resposta (*menjador* 77, der. de *menjar* [< MANDĪCARE] i el suf. de caràcter passiu *-ador* [‘que ha de ser menjat’]). L'alg. *cuit* 85 (o *c[w]i* 85, amb conversió del diftong decreixent en diftong creixent) és un calc del logudorès i campidanès *cottu*, que, a més de ‘cuit’, vol dir ‘madur’.

Són interessants alguns dels noms que es donen al fruit abans de ser madur: *verolat* ‘que comença a prendre color’ 1, 46 (var. *averolat* 46), de *VARIŌLU, der. cl. VARIUS ‘tacat, bigarrat’; *tinent* 63, der. de *tenir*; val. *ataboll* ‘mig madur’ 172, 175, potser d'origen àrab.

Madur és el mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

